

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ІМ. М.І. ПИРОГОВА

Кафедра філософії та суспільних наук

**ФІЛОСОФІЯ
В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ
ТА
СОЦІАЛЬНО - ПОЛІТИЧНОМУ
ДИСКУРСАХ**

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ ТА ВИСТУПІВ

**III-ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО - ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

17 листопада 2022 року

ВІННИЦЯ 2022

УДК: 1(091):004.83

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

академік Національної академії медичних наук України,
ректор ЗВО Вінницького національного медичного університету
ім. М.І. Пирогова,

доктор медичних наук, професор, професор ЗВО кафедри нормальної фізіології
Мороз Василь Максимович

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

проректор ЗВО з наукової роботи

Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова,
доктор медичних наук, професор, професор ЗВО кафедри нормальної фізіології
Власенко Олег Володимирович

Професор ЗВО кафедри філософії та суспільних наук
Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова,
доктор філософських наук, професор
Вергелес Костянтин Миколайович

Редакційна колегія:

Харьковшенко Євген Анатолійович доктор філософських наук, професор,
завідувач ЗВО кафедри релігієзнавства філософського факультету Київського
національного університету імені Тараса Шевченка

Куліш Павло Лаврентійович кандидат філософських наук, доцент, доцент ЗВО
кафедри філософії та суспільних наук Вінницького національного медичного
університету ім. М.І. Пирогова (ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР)

Мельник Віктор Мирославович, кандидат політичних наук викладач ЗВО
кафедри політології філософського факультету Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах.
Матеріали доповідей та виступів III всеукраїнської науково-практичної конференції з
міжнародною участю 17 листопада 2022 року Вінниця 2022. ТОВ «Друк плюс». – 180 с.
ISBN 978-7120-7791-39-0

Збірник містить матеріали доповідей та виступів учасників III всеукраїнської
науково-практичної конференції з міжнародною участю «Філософія в сучасному
науковому та соціально-політичному дискурсах», яка відбулась у Вінницькому
національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова 17 листопада 2022 року з
нагоди святкування Міжнародного дня філософії. У поданих матеріалах висвітлюється
широке коло актуальних проблем розвитку філософських дисциплін від минулих часів
до сучасних. Збірник адресовано науковцям, вищої та середньої освіти, аспірантам,
магістрантам, пошукувачам, студентам та всім хто цікавиться філософією й
гуманітарними дисциплінами.

Матеріали подані в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть
повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-
статистичних даних, власних імен, посилань, грамотність, літературний стиль та інших
відомостей. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані
матеріали. Рукописи не повертаються. Організатори конференції та члени редколегії не
завжди поділяють думки учасників (авторів).

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького національного медичного
університету ім. М.І. Пирогова протокол № 4 від 24 листопада 2022 р.

УДК: 1(091):004.83

ISBN 978-7120-7791-39-0

ЗМІСТ

1.	Власенко О.В., Серебреннікова О.А., Вергелес К.М., Вергелес Т.М. СУЧАСНА НАУКА: ВІД ВИТОКІВ ДО СЬОГОДЕННЯ....	6
2.	Bishenden Polina CHALLENGES FOR UK HIGHER EDUCATION: REFLECTIONS OF AN EDUCATOR.....	10
3.	Беднарчик Т.Р., Беднарчик М.В. МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ РІШЕННЯ ЛІКАРІВ В РОКИ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПОТРАСІНЬ 1917-1921 РОКІВ	13
4.	Вестімова К.В. ЕТНОПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ: МОНІТОРИНГ СИТУАЦІЇ.....	20
5.	Волкова К.С. СУЧАСНА ЦИВІЛІЗАЦІЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВ ЇЇ РОЗВИТКУ.....	23
6.	Вороний Д.Р. САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ЧЕРЕЗ ВОЛОНТЕРСТВО.....	28
7.	Гаврилянчик М.В. ОГЛЯД СУЧАСНИХ ПРОБЛЕМ ОХОРОНИ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я.....	30
8.	Гольд О.Ф. ПОЛІКОНФЕСІЙНІСТЬ ЯК ФЕНОМЕН СУЧАСНОСТІ.....	32
9.	Гончаренко І.Ф., Ещенко В.І., Савічан К.В. СТВОРЕННЯ МОДЕЛІ ДЕРЖАВИ У «ЛЕВІАФАНИ» ТОМАСА ГОББСА.....	36
10.	Горохова Л.В., Невинна Г.Я. РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД І ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ...	39
11.	Добродум О.В., Мартинюк Е.І., Нікітченко О.Е. ФІЛОСОФІЯ НАУКИ І СУЧАСНА ВІЙНА.....	44
12.	Додонова В.І., Додонов Р.О. ПРОБЛЕМИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В ПОСТМОДЕРНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	49
13.	Дроботько Т.О. МОДЕЛЮЮЧА ГРА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ СУЧАСНИМ ЕТНОПОЛІТИЧНИМ КОНФЛІКТАМ.....	53
14.	Заглада В.М. СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УМОВАХ РОЗВИТКУ «ІНФОРМАЦІОНАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА».....	56
15.	Зембицький Є.П. ОНТОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЛЮДСЬКОЇ ДЕСТРУКТИВНОСТІ.....	60
16.	Калач Д.М. МОРАЛЬ – ЯК ОСНОВА ДЛЯ ЕТИКИ.....	65
17.	Keller Olga EINIGE ANMERKUNGEN ZU BYZANTINISCHEN RECHTSANWÄLTEN.....	68
18.	Кобетяк А.Р., Захарчук С.В. ПОЛІТИЧНИЙ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ СТРУКТУРИ ПРАВОСЛАВНИХ ЦЕРКОВ.....	70
19.	Колінько М.В., Чубко Н.Ю. ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНИЙ КОНЦЕПТ «ЗУСТРІЧІ З ІНШИМ» В СУЧАСНОМУ ФІЛОСОФСЬКОМУ ДИСКУРСІ.....	75
20.	Кравчук О.М., Ратушняк І.І. ПОДІЛЬСЬКИЙ ГУБЕРНСЬКИЙ КОМІСАР МИКОЛА СТАХОВСЬКИЙ (1879-1948): СТОРІНКИ БІОГРАФІЇ.	77

21. Куліш П.Л., Вергелес К.М., Куліш С.П. СОЦІАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЕ І ПРИРОДНИЧО-НАУКОВЕ ЗНАННЯ – КОНВЕРГЕНЦІЯ ЧИ ДИВЕРГЕНЦІЯ?.....	81
22. Лациба В.П. УКРАЇНСЬКИЙ ГАРТЛЕНД: ЧОМУ УКРАЇНА ВАЖЛИВА ДЛЯ СВІТУ.....	91
23. Майданевич Л.О., Федотова В.В. ПИТАННЯ СВОБОДИ СОВІСТІ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ АДВОКАТОМ ЗАХИСТУ КЛІЄНТА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	94
24. Макаров З.Ю. ІСТОРИЧНІ ТИПИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ПРИРОДИ: НА ШЛЯХУ ПЕРЕУСВІДОМЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРОБЛЕМИ.....	96
25. Мельник В. М. РАННЯ РИМСЬКА ПОЛІТІЯ, ЇЇ ПРАВОВІ ІНСТИТУТИ ТА ВПЛИВ ЕТРУСКІВ.....	100
26. Мельник Л.М., Грек І.М. ВОЛЕЛЮБНІСТЬ ЯК ВИЗНАЧНА РИСА НАЦІОНАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ УКРАЇНЦІВ.....	103
27. Мельничук В.В. ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	106
28. Петрушенко В.Л. ЗМІНИ У СТРУКТУРІ ТА СТАТУСІ ОБ'ЄКТА СУЧАСНОЇ НАУКИ.....	109
29. Петрушенко О.П. ЧИ МОЖЛИВА БІОЕТИКА ЯК ТРАНСКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН?.....	111
30. Пилипенко С.П. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ ПОЛЬЩІ В ІСТОРИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	113
31. Повshedна Д.В. НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ У ПОЛІТИКО-ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ.....	118
32. Предко М.Є. КОРУПЦІЯ: ВНУТРІШНІ ТА ЗОВНІШНІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ.....	123
33. Предко О.І., Предко Д.Є. РЕЛІГІЙНА ВІРА, ФАКТОРИ ЇЇ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ.....	125
34. Пустовіт С.В. РОЛЬ ФІЛОСОФІЇ У ФОРМУВАННІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ЕЛІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ.....	131
35. Ратніков В.С. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРШОЇ НАУКОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ ТА ЗГАДКА ДЖ. НІДЕМА.....	134
36. Соколовський О.Л. РЕЛІГІЙНИЙ ЧИННИК У ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА.....	137
37. Стрелкова Ю.О. ЧЕСНОТИ ХРИСТІЯНИНА В УМОВАХ ВІЙНИ.....	141
38. Труфанова А.О. КОНЦЕПТ «МИСТЕЦТВО» У ПРАЦЯХ РОМАНА ІНГАРДЕНА.....	143
39. Трухманова С.Л., Пилипчук В.Л. ДО ПИТАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА МЕДИЧНОЇ ЕТИКИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	148
40. Ханжи В.Б. АВТОНОМНІСТЬ ТЕМПОРАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ ТА ЦІЛІСНІСТЬ СИСТЕМИ АНТРОПНОГО ЧАСУ.....	150

рецепт, сформувавши електронне направлення до лікаря вторинної чи третинної ланки, створити електронне направлення на базові тести й аналізи.

ВПО (внутрішньо переміщені особи) в умовах воєнного стану мають спрощений доступ до безоплатної первинної медичної допомоги (це МОЗ врегулювало окремим наказом №496 від 17.03.2022).[1]

Таким чином, повномасштабна війна на території України викликала необхідність суттєвих змін в системі охорони здоров'я та в порядку надання медичної допомоги, незмінним залишається етичний зміст лікарської діяльності, її гуманістична спрямованість, служіння інтересам здоров'я і життя.

Література:

1. Катерина Хуторна, 17 серпня 2022 р. <https://mind.ua/publications/20245779-medicina-v-umovah-vijni-yak-zminilasya-sistema-ohoroni-zdorov-y>
2. Ляшко Віктор, 27 квітня 2022 р. <https://suspilne.media/233374-ak-medicna-sistema-ukraini-pristosuvalasa-do-vijni-rozprovidae-ocilnik-moz/>
3. Чабан О.С., Хаустова О.О. Медико-психологічні наслідки дистресу війни в Україні : що ми очікуємо та що потрібно враховувати при наданні медичної допомоги?// О.С.Чабан, О.О.Хаустова. - Український медичний часопис №4 [150] 2022.- С. 8-19

Ханжи В. Б.,
д. філос. н., професор,
завідувач ЗВО кафедри філософії, біоетики та іноземних мов
Одеський національний медичний університет
м. Одеса, Україна

АВТОНОМНІСТЬ ТЕМПОРАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ ТА ЦІЛІСНІСТЬ СИСТЕМИ АНТРОПНОГО ЧАСУ

Проблема створення гармонійних умов співіснування різних верств населення в рамках суспільних утворень різних масштабів є однією з найактуальніших в сучасному соціально-філософському та антропологічному дискурсах. Її гостроту та складність розв'язання

обумовлено, перш за все, необхідністю поєднання непеєднуваних, як здається на перший погляд, речей: з одного боку, формування та зміцнення цілісності тієї чи іншої спільноти, з іншого – збереження автономності й унікальності кожного з суб'єктів, що діють в її рамках. Вважаю, що достатньо перспективним у розв'язанні показаної проблеми є такий підхід, у якому відповідне моделювання є концептуалізованим темпоральним смислом, тобто коли в якості його фундаментальних підстав обрано акцентування уваги на часових особливостях становлення людини на будь-яких рівнях організації цього процесу.

В декількох попередніх роботах [4; 6] мною було запропоновано концепцію антропного часу, в якій, зокрема, піднімалася і вказана вище проблема. В загальних рисах окреслю деякі положення цієї концепції.

Виходячи з того, що людська діяльність реалізується різними особистостями та суспільними угрупованнями в неординарних режимах і в унікальних варіантах смислового та подійнісного насичення, я запропонував модель багат шарового та багатосуб'єктного часу. Відмінності у плині часу, що пов'язані із вказаною різноманітністю (в параметрах тривалості, порядку – аспект форми, у компоненті смислового навантаження – аспект змісту, а також у синтетичній характеристиці – інтенсивності [4, с. 122; 6, с. 215–216]) на рівнях від конкретно-особистісного до масштабно-соціального, призводять до формування глобальної антропної темпоральної одиниці, що може бути представленою моделлю матрьошки. В структурі антропного часу бачиться можливим виділити дві осі його конституювання: вертикальну і горизонтальну. Перша вісь формується у співвідношенні різнопорядкових часових одиниць («часових матрьошок»), що виражають темпорально-сутнісні смисли тих чи інших рівнів людського буття – від одинично-особистісного до загальнолюдського. Друга вісь утворюється на підставі співвіднесення «матрьошок часу» одного рівня в рамках загальної для них масштабнішої темпоральної одиниці.

Пресупозиційною ідеєю концепції антропного часу виступає положення про те, що людська форма темпоральності є складною системою, що самоорганізується, і в ній, як і в усіх складних системах, наявна така специфічна властивість, як (використаю термінологію М. Мітчелл) узгоджена колективна поведінка, яка не задана при цьому з «керуючого центру» (central processing unit) [8, с. 145–146, 160–161]. Відповідно, і методологія пізнання ества антропо-часового середовища

має бути позбавленою традиційної централізації та ієрархізації, що, зокрема, виражається в використанні пари категорій цілого і частини при розгляді різнопорядкових «матрьошок часу» з підкресленою акцентуацією на приматі більш масштабного щодо менш масштабного. Такий підхід в даній ситуації є малопродуктивним, оскільки його природним наслідком, як правило, є утискання самотності й автономності менш масштабних одиниць.

В становленні антропоного часу як системи, що самоорганізується, доречніше досліджувати не ієрархічне домінування більшого над меншим, яке обумовлене різністю масштабів темпоральних об'єктів, а, скоріше, пріоритет цілого відносно до частин (елементів), а також те, яким чином у взаємодії структурних одиниць формується цілісність як така. Тому однією з методологічних підстав моїх досліджень обрано синергетику, в якій, як і в інших теоріях систем, фундаментальною є ідея холізму. Важливим є те, що відносини, які формують структуру, можуть мати як ієрархічний, так і паритетний характер, причому це прослідковується і у взаємодії елементів різних рівнів, і у взаєминах елементів одного рівня. Виходячи із вказаного, відзначу, що замість «небезгрішної» в контексті дослідження об'єктів синергетичного порядку понятійної пари «ціле – частина» в описанні децентралізованих (або поліцентрованих) систем, в тому числі системи антропоного часу, більш доцільним та продуктивним є використання категоріальної конструкції «цілого в цілому», запропонованої в рамках відповідної концепції сучасним українським ученим І. В. Єршовою-Бабенко [2, с. 315, 318; 3, с. 107].

Артикулюючи заявлену на початку цієї роботи проблему в дусі представлених позицій концепції антропоного часу, можна надати таке її формулювання: чи є можливим погодження різних одиниць антропоного часу, а також який принцип має бути покладеним у базис формування єдиної гармонійної темпоральної системи людського буття і становлення? На мою думку, дана проблема може бути розв'язана (хоча цей процес не буде тривіальним та безболісним) через використання такої підстави поєднання різнооб'єктних «часових матрьошок», як принцип комплементарності. Вважаю, що саме він є оптимальним на тлі таких принципів формування антропоних систем (зокрема темпоральних), як принципи суперечливості (антагонізму) й синхронності. Закладення фундаменту комплементарності у темпорально-історичне становлення людської спільноти має наблизити людство до ідеалів коеволюційного

існування. У системах, що самоорганізуються, протиріччя, які виникають між елементами, йдуть на другий план на угоду взаємоадаптації, кооперації, спільного створення нового. Водночас коеволюційний шлях розвитку дозволяє підсистемам зберігати свою цілісність за рахунок самовідтворення. В роботі У. Матурани і Ф. Варели [5] така здатність названа аутопоезисом, який, зокрема, передбачає можливість через так звану операціональну замкнутість [5, с. 113–116] компенсувати «донорські витрати» у вигляді передачі речовини, енергії, інформації. Вказана властивість не дозволяє підсистемі втратити себе як одиницю цілого, ставши просто витратним матеріалом. Щодо системи антропного часу це означає, що у разі, якщо в розвитку однієї «чарунки часу» відбулися зміни, які призвели її до стану несумісності з іншими темпоральними одиницями того ж рівня або з ієрархічно більш і менш масштабними рівнями, то в стані її розвитку сусідів відбуваються адекватні зміни, що дозволяють подальше співіснування в оновленому форматі. В роботах французького вченого В. Декомба [1; 7] описано хворобливість, яка впливає з некомплементарності смислів різних компонентів складних державних систем, коли є конфлікт ідентичності культурних утворень. В такому випадку, на думку дослідника, компроміс практично недосяжний, бо «відмова від вимоги ідентичності означала б відмову від самого себе» [1, с. 82]. Якщо ж допустити нівеляцію підстав ідентичності (яка виражається, висловлюючись термінологією концепції антропного часу, перш за все, в самотності смислів будь-якої з одиниць людської темпоральності), людство своїми руками відкриє скриньку Пандори, бо, по суті, це означатиме руйнування фундаменту його життєвих підвалин.

Що ж має стати об'єднуючим началом в коеволюційних процесах? Тут доречним буде виділення як негативного, так і позитивного прагнень (по аналогії з традиційним розрізненням негативної та позитивної форм свободи). Першим гуртуючим началом вже стало усвідомлення гостроти й глобальності загроз, що постали перед людством, яке супроводжується наполегливими пошуками шляхів їх усунення, або щонайменше пом'якшення. Другою – позитивною – об'єднуючою інтенцією (хочеться в це вірити!) має виступити будівництво нового буття на підставі загальнолюдських трансепохальних цінностей. І це чинитиметься спільно – без утискання автономності особистісних та соціально-культурних одиниць і, водночас, у множинності самодостатніх утворень – рухом до мети цілісного блага.

Література:

1. Декомб В. Як порушувати проблеми колективної ідентичності? / Венсан Декомб ; пер. з франц. М. Горновського // Філософська думка. — 2013. — № 4. — С. 81–96.
2. Ершова-Бабенко И. В. Психомерные среды в контексте психосинергетики и их роль в постнеклассическом понимании социума – нелинейное целое в нелинейном целом / И. В. Ершова-Бабенко // Синергетическая парадигма. Социальная синергетика : [сборник] / Г. А. Аванесова [и др.]. — М. : Прогресс-Традиция, 2009. — С. 314–326.
3. Ершова-Бабенко И. В. Психосинергетика : монография / Ершова-Бабенко И. В. — Херсон : Гринь Д. С., 2015. — 488 с.
4. Запорожан В. Н. Между добром и злом: нравственное самоопределение человека / В. Н. Запорожан, И. А. Донникова, В. Б. Ханжи. — Одесса : ОНМедУ, 2020. — 264 с.
5. Матурана У. Древо познания. Биологические корни человеческого понимания / Умберто Р. Матурана, Франсиско Х. Варела ; пер. с англ. Ю. А. Данилова. — М. : Прогресс-Традиция, 2001. — 224 с.
6. Ханжи В. Б. Парадигмы времени: от онтологического к антропологическому пониманию : монография / В. Б. Ханжи. — Херсон : Гринь Д. С., 2014. — 360 с.
7. Descombes V. Les Embarras de l'identite / Vincent Descombes. — Paris : Gallimard, 2013. — 282 p.
8. Mitchell M. Complexity: A Guided Tour / M. Mitchell. — Oxford [England] ; New York : Oxford University Press, 2009. — XVI, 349 p. : ill., map.